

Ocak 2020, Ürün No: BÜ-15

Dünya Nohut Verileri (bin ton)

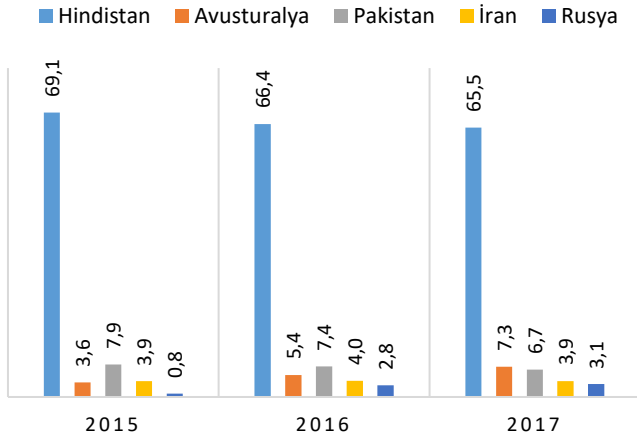
	2013	2014	2015	2016	2017	Değişim ³ (%)
Alan (bin ha)	12.574	13.840	11.932	12.649	14.564	15,1
Verim (ton/ha) ¹	1,05	0,97	0,92	0,89	1,01	13,5
Üretim	13.265	13.357	11.003	11.268	14.777	31,1
İthalat ²	1.735	1.427	1.816	2.056	3.360	63,4
İhracat ²	1.628	1.725	2.442	2.502	3.161	26,3

Kaynak: FAO, ¹/TEPGE hesaplamaları, ²/Trade Map, ³/ Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir (13.01.2020).

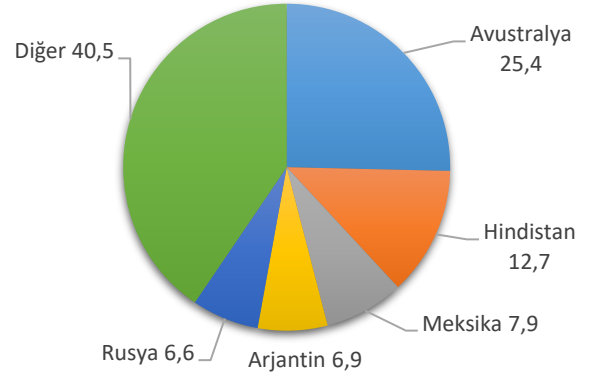
Baklagiller içerisinde yer alan nohut %16,4-31,2 oranları arasında protein ihtiva etmekte ve tane kabuğu yüksek oranda selüloz ve kalsiyum içermektedir. Bu özellikleri itibarıyla insan beslenmesinde önemli yer tutan nohut, sap ve samanının tahıllara göre iki kata kadar daha kaliteli protein içermesinden dolayı da hayvan beslenmesinde önemli bir yere sahiptir (1).

Dünya nohut üretiminde 2017 yılı itibarıyla 9,1 milyon tonluk üretim ile Hindistan ilk sırada 2 milyon tonluk üretimi ile Avusturalya ikinci, Myanmar 527 bin ton ile üçüncü ve 470 bin tonluk üretimi ile Türkiye ise beşinci sırada yer almaktadır. Dünyada lider konumda olan Hindistan, toplam dünya nohut üretiminin %61,4'lük kısmını karşılamaktadır.

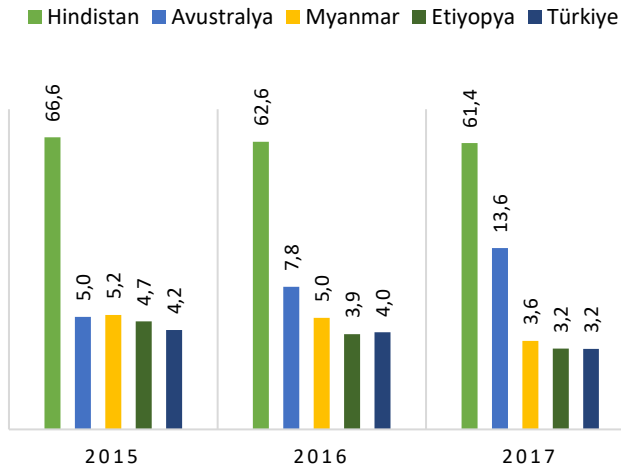
Nohut ekim alanında önemli ülkeler (%)

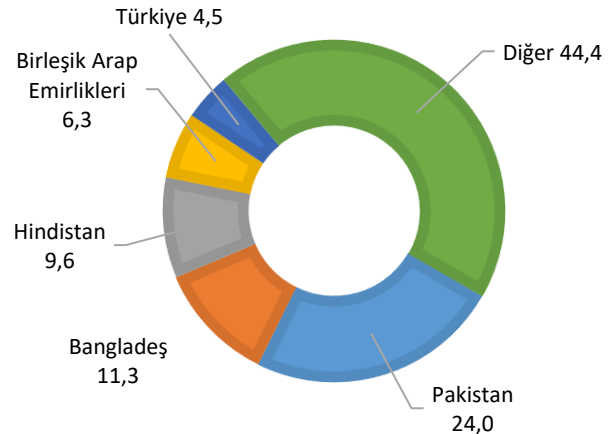
Ülkelere göre dünya nohut ihracatı (2018, %)

Nohut üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya nohut ithalatı (2018, %)

Dünya genelinde üretilen bakliyatın yaklaşık %84'ü ülkelerin iç talebini karşılamaya yöneliktir. Geriye kalan %16'lık kısım ise dünya ticaretine dâhil olmaktadır (2). Trade Map'in dünya nohut ticaretine yönelik 2018 yılı verilerine göre, nohut ihracatında Avusturalya birinci sırada yer alırken Hindistan ikinci, Meksika ise üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ihracattaki payı ise 23 bin tondan yaklaşık 4 kat artarak 117 bin tona yükselmiştir ve Dünya sıralamasında 6.sıraya yükselmiştir.

İhracat miktarındaki artış uluslararası piyasadaki payının artması açısından önemli olmakla birlikte, talep başta olmak üzere yurt içi piyasa dengelerine etkisi de mutlaka izlenmeli ve gerektiğinde önlem alınmalıdır. 2018 yılı dünya nohut ithalatının yaklaşık %25,4'ünü Pakistan yapmaktadır. Türkiye ise önceki yıla oranla ithalatı %3 oranında artırarak 93 bin tonla, dünya sıralamasında beşinci sırada yer almaktadır.

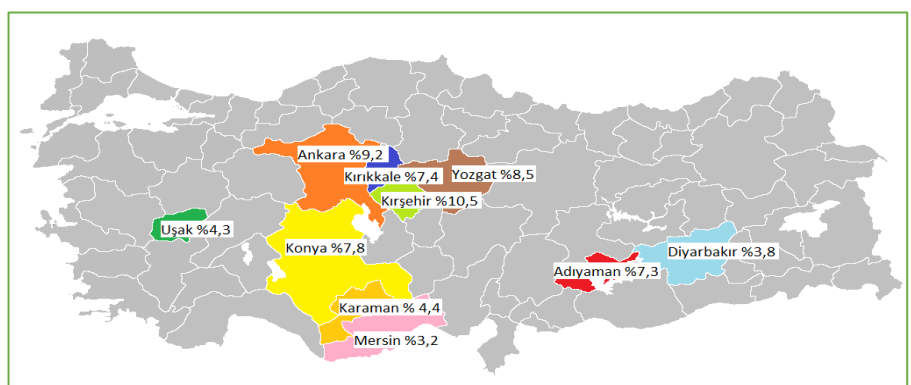
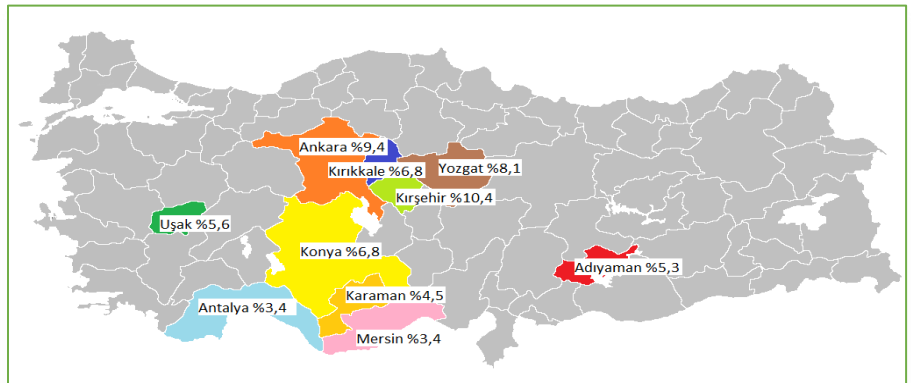
Türkiye Nohut Verileri (bin ton)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/2018	Değişim (%) ¹
Alan (1000 ha)	424	389	359	360	395	9,7
Verim (kg/da)	121	116	129	129	120	-7,0
Üretim	506	450	460	455	470	3,3
Yurt içi kullanım	517	460	463	488	530	8,6
İthalat	50	46	38	71	122	71,8
İhracat	33	30	29	33	56	69,7
Kişi Başına Tüketim (kg)	5,9	5,2	5,2	5,4	5,8	7,4

Kaynak: TÜİK (13.01.2020), ^{1/} Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

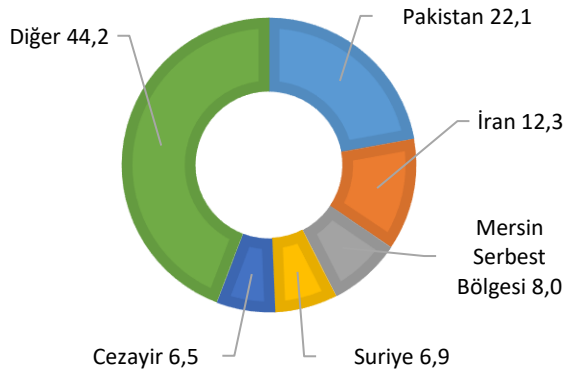
Nohut ekim alanları; Türkiye nohut ekim alanları incelendiğinde, 2018 yılında Türkiye nohut ekim alanlarında %10,4'lük paya sahip olan Kırşehir 533 bin da ile birinci sırada yer alırken, Ankara 485 bin da ile ikinci, Yozgat ise 419 bin da ile üçüncü sırada yer almaktadır. Nohut ekim alanlarında 2014 yılına oranla 2018 yılında %32 civarında bir artış yaşanmıştır. Ekim alanları 2018 yılında bir önceki yıla göre %30 artarak 5,1 milyon da olmuştur.

Nohut üretimi; 2018 yılında Kırşehir 66 bin ton nohut üretim ile birinci sırada yer alırken, Ankara 58 bin ton ile ikinci, Yozgat ise 53 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2018 yılı nohut üretimi bir önceki yıla göre %34,03 oranında artış göstermiştir. 2018 yılında 630 bin ton olan nohut üretimi 2019 yılında da değişim göstermemiştir.

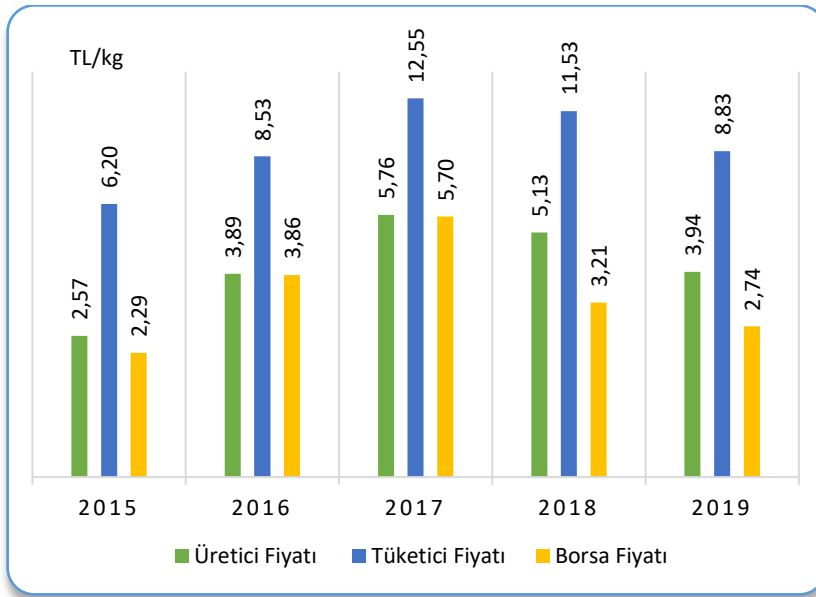
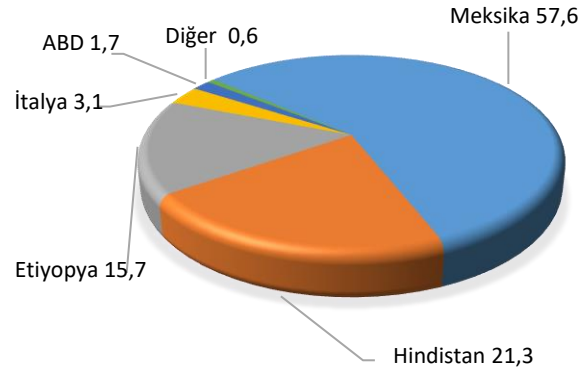

Türkiye’de Nohut Destekleme Politikaları; Türkiye’de bitkisel üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesine yönelik, çiftçilere destekleme yapılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile “Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi” yapılmaktadır. Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Nohut Destekleri 2018 yılında 50 krş/kg, yer altı sularının yetersizliği Bakanlık tarafından tespit edilen yerlerde ise ekimi yapılan nohut için fark ödemesi desteğine ilave %50 destek olarak belirlenmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 20 TL/da, mazot 22 TL/da ve gübre desteği 4TL/da, organik tarım desteği ise 2. kategori ürünler arasında yer alan nohut için ürün sertifikası bireysel 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu 20 TL/da olarak belirlenmiştir.

Türkiye'nin nohut ihracatı (2019, %)

Türkiye'nin nohut ithalatı (2019, %)

2019 Aralık ayında 3,94 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki aya göre %0,3 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %3,4 oranında azalmıştır.

2019 Aralık ayında tüketici fiyatı 8,44 TL/kg, olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %0,5, bir önceki yılın aynı ayına göre %20 oranında azalmıştır.

Borsa fiyatında Konya Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 Aralık ayında 2,86 TL/kg'dır. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %2 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %1,5 oranında azalmıştır.

Kaynak: TÜİK, KTB, (14.01.2020)

Ülkelere göre Türkiye nohut ihracatı 2019 yılında 111 bin tondur. Türkiye en fazla ihracatı %22 oranında yaklaşık 25 bin ton ile Pakistan'a, %12 oranında yaklaşık 14 bin ton ile İran'a yapmaktadır. Türkiye nohut ihracatı 2018 yılına oranla %5 azalmıştır. Ülkelerle göre 2019 yılı Türkiye ithalatı yaklaşık 12 bin tondur.

Türkiye 2019 yılında nohut ithalatının yarısından fazlasını yaklaşık 7 bin tonu Meksika'dan ithal etmiştir. İthalatta yaklaşık 3 bin ton ile ikinci olarak Hindistan gelmektedir. Türkiye 2019 nohut ithalatı bir önceki yıla oranla %87 oranında azalmıştır.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,200	0,020	0,102	0,052	0,038	0,411
2016	0,300	-	0,157	0,087		0,544
2017	0,300	0,007	0,167	0,033	0,095	0,602
2018	0,500	0,007	0,164	0,033	0,115	0,823
2019 ¹	0,500	0,007	0,164	0,033	0,180	0,884

Kaynak: TOB, TEPGE hesaplamaları

	2015	2016	2017	2018	2019
Nohut Fiyatı (TL/kg)	2,57	3,89	5,76	5,13	3,94
Nohut Fiyatı + Destek (TL/kg) ¹	2,98	4,43	6,36	5,95	4,82
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,66	1,25	1,54	2,39	2,65
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,84	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	5,54	5,90	9,95	12,45	8,45
1 kg nohut ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Nohut/Gübre	1,55	3,11	3,75	2,15	1,49
Nohut + destek/Gübre	1,80	3,55	4,14	2,49	1,82
Nohut /Mazot	0,67	1,01	1,23	0,88	0,61
Nohut + destek/Mazot	0,77	1,15	1,36	1,02	0,75
Nohut /Tohum	0,46	0,66	0,58	0,41	0,47
Nohut + destek/Tohum	0,54	0,75	0,64	0,48	0,57

Gübre tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.

¹/2019 destekleri, 2018 nohut verimi esas alınarak hesaplanmıştır.

Nohut Girdi Pariteleri

2019 yılında nohut üretici fiyatı bir önceki yıla kıyasla %23 azalmıştır. 2019 yılında nohut girdi paritelerinde nohut/gübre ve nohut/mazot paritesinde yaklaşık %30 oranında azalma olurken, nohut/tohum paritelerinde %13'lük bir artış olmuştur. Destekler dahil paritelerdeki oranlar ise bir önceki yıla göre nohut/gübre'de %27 oranında, nohut/mazot 'ta ise %26 oranında azalma gerçekleşmiştir. Nohut/tohum ise %19 artmıştır. Mazot ve gübre fiyatlarının bir önceki yıla göre gösterdiği artış oranlarının, nohut üretici fiyatında görülen azalıştan fazla olması, 2018 yılında gübre ve mazot paritelerinin düşüş göstermesine neden olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Baklagillerin dünya tarımsal ürün ticaretinde önemli bir yeri olmakla beraber sağlığa olan olumlu etkileri nedeniyle, dünyada sağlık örgütleri, obeziteyi engellemek, diyabet, kalp hastalıkları ve kanser gibi bulaşıcı olmayan hastalıkları önlemek ve kontrol etmek için gerekli olan sağlıklı beslenmenin önemli bir parçası olarak bakliyat tüketimini önermektedir (3).

Türkiye'de yetiştirilen 9 çeşit baklagil bitkisi arasında en fazla üretimi yapılan nohuttur. 2018 yılı toplam baklagil üretiminin %51,5'ünü oluşturmaktadır. Kişi başına tüketim son 5 yılda 5-6 kg/yıl olarak değişkenlik göstermiş ve 2017 yılında 5,8 kg/yıl olarak belirlenmiştir.

Dünya nohut üretimi 2018 yılında 16,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise %15,2 oranında azalarak 13,8 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Türkiye, yıllara göre değişimle birlikte 2018 yılı dünya nohut üretiminde % 3-4'lük bir paya sahiptir (4). Dünyada Avustralya, Kanada, Hindistan ve ABD gibi ithalat ve ihracatta söz sahibi olan ülkelerde yaşanan kötü iklim koşulları (kuraklık- aşırı yağış) ve üretici tercihlerinin başka ürünlere yönelmesi gibi sebepler Dünya nohut üretiminin azalmasına neden olmuştur.

Türkiye'de Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen Nadas Alanlarının Daraltılması Projesi kapsamında ekim alanlarının artması, 2018 yılı yurtiçi fiyatlar ve verimdeki artış nedeniyle nohut rekoltesinde artış gerçekleşmiştir.

Ekimin yoğun olarak yapıldığı İç Anadolu Bölgesi üreticilerin özellikle nadas alanlarında nohut ekimini tercih etmesi ve geçen yıl fiyatının yüksek olması gibi sebeplerin yanında pirim destek miktarlarının da arttırılması nohut ekim alanlarının artmasına neden olmuştur.

2018 yılında 630 bin ton olan nohut üretimi 2019 yılında da 630 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Piyasa fiyatlarındaki düşüş ile üreticinin mağdur olmaması için Toprak Mahsulleri Ofisi nohut alımı yapmaktadır. 2019 yılı için nohut alım fiyatı ton başına 3.300 TL olarak belirlenmiştir.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/Encan, G., Kaya, M., Çiftçi, C. Y. 2005. Nohutun Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri. SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 9, 19-29.
- 2/Anonim,2017http://www.millermagazine.com/dunya-kuru-fasulye nohut-pazari/.html
- 3/(FAO 2016 BM Uluslararası Bakliyat Yılı (UBY) Bilgi notu).
- 4/https://www.statpub.com/index.php/statistics

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Demet BURUCU, demet.burucu@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833-118